

Handlingsplanen tydliggör de mål och utgångspunkter för en barnrättsbaserad familjerådgivning i Järfälla kommun, Preventionsenheten, Familjerådgivningen arbetar utifrån.

Handlingsplanens innehåll

- vilka mål handlingsplanen syftar till att ge upphov till
- vilka resurser som behövs
- en tidsplan
- vad som konkret ska göras för att målen ska uppnås
- vem som är ansvarig
- en deadline gällande handlingsplanen
- en utvärderingsplan av utfallet av det som gjorts
- eventuella övriga noteringar

Barnkonventionen som lag och som utgångspunkt för familjerådgivningens arbete

Barnkonventionen blev svensk lag år 2020. Grundprinciperna utgörs av fyra rättigheter som utgör de grundläggande värderingarna och synen på barn vilken artiklarna vilar på.

- Lika rättigheter för varje barn

Vad gäller familjerådgivning ska barnet oavsett vilken kommun barnet bor i erbjudas och erhålla hjälp som del av en familj. Väntetiden ska inte överstiga 2 veckor för första erbjuden tid. Det första samtalet som bokas via kommunens e-tjänst är ett kartläggande samtal där bedömning om familjerådgivningen är rätt instans först görs tillsammans med föräldrarna inför samtal 2.

Föräldrarna ska erbjudas stöd i sin parrelation utifrån att forskning visar att familjerådgivning har god effekt på svårigheter i föräldrarelationen vilken barnen är direkt avhängig utifrån sina livsomständigheter och utveckling.

- Barnets bästa

Barnets bästa ska alltid finnas med i all familjerådgivning där det finns barn som ingår i familjen. Familjerådgivaren gör bedömningen i varje enskilt fall utifrån kunskap om mognad, barns utveckling och problemets art.

- Varje barn har rätt till liv och utveckling

Familjerådgivaren har i varje samtal där barn ingår i familjen fokus på hur barnets fysiska, mentala och sociala utveckling påverkas av föräldrarnas situation och relation och hur frågor och innehållet i samtalet behöver läggas upp för att säkerställa barnets rätt och förutsättningar för att vad som anses som ett normalt liv och en positiv utveckling för ett barn i den åldern.

- Barnet har rätt att göra sin röst hörd

Varje barn som är moget nog att ha och skapa sig egna åsikter har rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör dessa. Den vuxne har ansvar att hjälpa barnet att vara delaktigt och anpassa sitt sätt att lyssna till barnet utifrån barnets ålder, funktionsförmåga och mognad.

Inom detta område finns risker om barn ges möjlighet att delta och ha inflytande över sådant de inte har mognad för, såsom "vuxenfrågor" där barnets mognad och utveckling gör att frågorna inte blir begripliga, kan skapa oro hos barnet och där barnet inte kan överblicka konsekvenserna av olika förslag/alternativ.

En annan risk är att familjerådgivaren utifrån den kontext barnet befinner sig i ger signaler som skapar förväntningar hos barnet om förändringar som inte familjerådgivaren kan utlova kommer att uppfyllas och som kan leda till besvikelser och i sin tur tillitstapp till vuxenvärlden och öka barnets utsatthet.

Diskussion kring Barnkonventionens betydelse för familjerådgivningen i praktiken

Utgångspunkten är att barn inte ska betraktas som passiva objekt för vuxnas uppfostran och omsorger utan som självständiga och handlande individer.

Begreppet familjerådgivningen tydliggör fokus på familjen där barn som del av familjen ingår i målgruppen. Ett krav för att kunna ta del av familjerådgivning är att frågeställningen handlar om någon slags relation. Barn är under sin uppväxt i relation till sina föräldrar alternativt till andra vuxna som sörjer för deras omsorg.

Barns rättigheter behöver säkerställas genom att formulera rutiner och arbetssätt för deras delaktighet och medverkan i familjerådgivning.

Barnkonventionen anger att vid varje beslut eller åtgärd ska barnets bästa prövas.

Familjerådgivarna tar inte beslut. Föräldrar tar beslut och erbjuds stöd på familjerådgivningen kring barnets rättigheter utifrån forskning och beprövad erfarenhet.

Föräldrarna är vårdnadshavare och har ansvar för barnets uppfostran och utveckling och tar beslut om boende och umgänge för barnet vid en separation.

Familjerådgivarna har i uppdrag att ge stöd till föräldrarna i frågor kring barnets bästa där barnets rätt till båda sina föräldrar liksom barnets utvecklingsfas som har en avgörande betydelse för vad som kan anses vara barnets bästa.

Arbetssätt/metod och rutin när barn ingår i familjesystemet

Åtgärder som rör barnen i familjen diskuteras under familjerådgivningssamtal. Familjerådgivarna har ansvar för att barnets rättigheter/perspektiv beaktas.

Barnets röst lyfts fram genom familjerådgivarnas frågor till föräldrarna. Följande frågor är exempel på hur barnets röst kan lyftas in i samtalet även om barnet inte närvarar:

- Hur tänker ni att det skulle påverka era barn?
- Hur tänker ni att ert problem påverkas av att ni har barn?
- Om era barn satt med här, hur tänker ni att de skulle svara?
- Till nästa gång skulle ni kunna höra med era barn vad de tycker.
- Det är inte ok att era barn lever i och får ta del av så svåra konflikter mellan sina föräldrar.
- Det skulle vi beskriva som vuxenfrågor och något ni behöver ta ansvar för att ta beslut om och sedan delge barnen.
- Vi kan träna i rummet och tänka att barnen sitter med i samtalet.

När barn deltar i samtalen, oavsett ålder på barn, det vill säga vuxna barn inkluderat:

- Barnets berättelse prioriteras
- Ge stöd till barnet i sin berättelse
- Ge stöd till föräldrar att ta emot berättelsen
- Inga "vuxenfrågor" tas upp när barn närvarar
- Inga öppna konflikter får pågå när barn närvarar
- Familjerådgivaren har ansvaret för att avsluta samtalet om samtalet inte går att genomföra i enlighet med det arbetsätt och metod som definierats

Kompetens:

En barnrättsbaserad familjerådgivning kräver psykoterapeutisk kompetens. En steg-2 utbildning, dvs en legitimerad psykoterapeut, ger förutsättningar för ett barnrättsbaserat arbetssätt då det ingår i kompetensen att arbeta för barnets bästa genom att förhålla sig till olika system parallellt; barnsystemet, föräldrasystemet, familjesystemet tillsammans med andra system som barnet befinner sig såsom skola/förskola, familjenätverk och fritidsaktiviteter.

Vilka är målen, vad ska vi åstadkomma?

Målet har varit att under året Ht 2023-Vt 2024 formulera och implementera ett barnrättsbaserat arbete på familjerådgivningen i Järfälla kommun.

Att inom det arbetet ta fram implementeringsnycklar för Barnkonventionsarbetet i kommunen.

Vilka resurser behövs?

Tillsammans med MFOF och SKR har Järfälla kommun tillsammans med andra familjerådgivningar i landet arbetat utifrån ovanstående mål.

Gruppledare Magdalena Wold har deltagit, återkopplat och stämt av arbetet under hand med de fyra familjerådgivare som arbetar på kommunens familjerådgivning.

Konkreta steg för att nå målen?

Barnkonventionen med dess artiklar har gåtts igenom och diskuterats utifrån ett barnrätts- och familjerådgivningsperspektiv.

Samverkan med barnrättsstrategen har skett där implementeringsnycklarna gåtts igenom och skattats.

Vem är ansvarig för processen?

Preventionsenheten i Järfälla kommun, gruppledare Magdalena Wold.

Tidsplan

Delmål 1:

Arbetet har pågått ht 2023-vt2024 där delmålet ska vara avslutat 20240531 iom att utvecklingsarbetet tillsammans med MFOF och SKR avslutas.

Barnanpassning av lokalerna för att signalera att sammanhanget är också till för barnen. Pågående. I ett första skede ska arbetet vara klart vid årets slut.

Stäms av på enhetens APT.

Delmål 2: Implementering och uppföljning ska ha skett vid årets slut, 20241231.

Att tillsammans med familjerådgivarna implementera och följa upp de mål som arbetet har formulerat i handlingsplanen.

Fortsatt utvecklingsarbete:

Formulera ”ska krav” för barnrättsarbetet till upphandlingsunderlag i enlighet med LOV. Slutdatum: våren 2025.

Under 2024 delge ledning och politiken vårt barnrättsbaserade arbete med hjälp av handlingsplanen.

Stöd i barnrättsbaserat arbete kontinuerligt från gruppleddare och specifikt i barn- och familjesamtal.

Uppföljning:

Att följa lagstiftning och utvecklingen på familjerådgivningsområdet inom barnrätt och fortsatt arbeta för att Järfälla kommuns familjerådgivning ligger i framkant vad gäller barnrättsbaserad familjerådgivning. Frågan ligger som punkt på dagordningen för familjerådgivningens gruppmöten varannan vecka.

Varje samtal utvärderas mha FIT, ORS/SRS. Utvärderingen görs med föräldrarna inför och efter samtalet.

Checkfrågor:

- Barnet är subjekt med egna rättigheter och inte objekt för omhändertagande

Familjerådgivningens organisation, att barn ännu inte är vuxna och är på olika utvecklingsnivåer påverkar frågan om vad barnet som subjekt med egna rättigheter innebär inom familjerådgivning. Forskning visar att möjligheten för förändring vad gäller barnens situation är att föräldrarna i första hand får stöd. Föräldrarna har makten i familjesystemet vilket gör att deras speciella ansvar följer av det. Barn är i beroendeställning och har inte fullständig förmåga att reflektera över sin egen situation och parallella system såsom barn- och föräldrasystem. De har ännu inte ett fullt utvecklat konsekvenstänkande vilket också påverkar reflektionsförmågan.

Familjerådgivning är vidare en service, en icke biståndsbedömd insats där den egna motivationen styr föräldrarna att söka stöd där de är subjekt på ett sätt som de inte är när de är inom socialtjänstens myndighetsdel där de istället blir objekt för myndighetens utredning och insatser. Positionen som subjekt ökar chanserna för att stödet leder till förändring.

Barn behöver avlastas vuxenfrågor och befinna sig i sammanhang där deras förväntningar kan uppfyllas och inte leder till besvikelse och tillitstapp.

Familjerådgivningen behöver ta dessa olika aspekter i beaktande. Socialtjänstlagen bygger på att det görs individuella bedömningar i varje enskilt fall.

Barnkonventionen uttrycker barnets rättigheter att vara subjekt och därmed delta och vara med att påverka sin egen livssituation i samtal och stöd där avgörande för när det är funktionellt är deras mognad och frågeställningen för samtalet.

Ålder, mognad liksom problemets art behöver vägas samman vid beaktande om barn ska vara med eller inte i samtal på familjerådgivning.

I och med att stödet är en serviceinsats är det också på föräldrarnas uppdrag familjerådgivarna arbetar. Det gör att familjerådgivaren kan diskutera bedömningen, utifrån sin professionella roll, om barnet ska vara med eller inte i samtalen och till föräldrarna föra fram skälen för detta. Det är sedan upp till föräldrarna hur de vill göra.

Samtidigt ingår det såsom diskuterats för familjerådgivaren att alltid ta in barnet i bedömning och diskussion utifrån det systemteoretiska perspektivet där familjesystemet är utgångspunkten på familjerådgivningen när föräldrar söker stöd.

Familjerådgivningen har anmälningsplikt. Speciella rutiner finns vid misstanke om våld/övergrepp.

- På lika villkor - varje barn är en individ med egna behov och förutsättningar

Individuella bedömningar behöver göras enligt ovan.

- Barnets inflytande är centralt och präglar hela processen

I familjerådgivningen innebär det att barnet alltid finns med i samtalet som en part även om barnet inte sitter med i rummet. Där är frågorna för att lyfta in barnet i samtalet väsentliga.

- Det som är bäst för barnet ska väga tungt

I familjerådgivningssammanhanget där inte beslut tas handlar "bäst för barnet" istället om att familjerådgivarna i sin professionella roll och utifrån sin kompetens har med sig samhällets och forskningens syn på vad som är bäst för barnet när de växer upp i sin familj eller hos andra omsorgstagare. Det är vad som generellt är bäst för barnet som är utgångspunkt men som kan se olika ut i det individuella fallet. En mamma eller pappa kan ha svårigheter med sin omsorgsförmåga utifrån tex psykisk ohälsa, missbruk eller andra svårigheter. Är det svikt hos en förälder arbetar familjerådgivningen utifrån att den andra föräldern behöver kompensera och ta ett större ansvar. Den generella grunden att alla barn ska ha tillgång till båda sina föräldrar ser olika ut beroende på föräldraförmågan. En förälder kan vara frånvarande. En utgångspunkt är att barnen då behöver ges möjlighet till umgänge utifrån förutsättningarna. I enstaka fall bedöms det inte vara det bästa för barnet att ha umgänge.

- Rättigheterna i barnkonventionen är en helhet och vägleder i beslut.

Familjerådgivningen tar inte beslut. Däremot vägleder familjerådgivarna föräldrar i att ta olika beslut.

- Har vi barnet och barnets rättigheter i fokus?

Se svar ovan.

- Beaktar vi barns olikheter och hur detta påverkar möjligheten att få hjälp?

Det ingår i familjerådgivarens bedömning att beakta barns ålder, mognad, funktionsnivå vid ställningstagande om möjligheten att få hjälp och delta.

- Har barnet fått vara delaktig i hela processen? Har vi en plan för hur vi återkopplar?

Familjerådgivaren stöder föräldrarna i återkoppling till barnet vid behov. Där barnen deltar i samtalen är det möjligt att barnen är delaktiga vid återkoppling. Undantag är om det inte bedöms lämpligt utifrån frågornas art, barnets ålder och mognad.

- Har vi barnet i fokus när vi samverkar? Tar vi ett gemensamt ansvar för helheten?

Liksom i familjerådgivningsamtalen ska också barnets bästa vara i fokus i samverkan.

- Känner vi oss trygga med att våra beslut går i linje med barnets bästa? har barnets bästa fått väga tungt?

Utgångspunkten för familjerådgivningens resultat i arbetet med familjer är först och främst barnets bästa.

Bilaga

Upphandlingsunderlag

Aktuella formuleringar

Familjerådgivningen ska erbjudas till familjer och par som frivilligt söker hjälp för att lösa olika typer av relationsproblem. Verksamheten ska ske så att den beaktar intentionerna i barnkonventionen.

Styrkt adekvat teoretisk högskolekompetens, t.ex. socionom eller psykolog LOV-upphandling familjerådgivning Son 2018/263 Sida 13/21 Grundläggande psykoterapeututbildning (Steg 1) och/eller familjeterapeutisk vidareutbildning om minst 30 universitetspoäng och/eller fortbildningskurs i psykosocialt behandlingsarbete om 30 högskolepoäng vid institutionen för socialt arbete Flerårig (minst två år) och väl vitsordad erfarenhet av psykosocialt behandlingsarbete med inriktning på par och/eller familjer Ha genomgått egen psykoterapi enskilt under minst 50 timmar eller i grupp under minst 120 timmar

Inom gruppen ska finnas särskild kompetens inom områdena sexologi och barns behov i vuxnas relationskonflikter